# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
# DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
14 päivänä maaliskuuta 2006 [1]

## I Johdanto

1. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 [2] 6 artiklan 1 kohdan mukaan silloin kun asiassa on useampia vastaajia, joilla on kotipaikka eri jäsenvaltioissa, kanne voidaan nostaa missä tahansa näistä valtioista edellyttäen, että kanteiden välillä on läheinen yhteys.

2. Oberster Gerichtshofin (Itävallan korkein oikeus) tulkittavana on edellä mainittu säännös asiassa, jossa vaaditaan taloudellista suoritusta kahdelta vastaajalta, joista toisen kotipaikka on Itävallassa ja toisen Saksassa. Ensimmäistä vastaan nostettu kanne on kuitenkin konkurssimenettelyn vuoksi heti alkuun jätettävä tutkimatta, minkä vuoksi oikeudenkäyntimenettely koskee vain jälkimmäistä vastaajaa.

3. Kysymys on esitetty EY 68 artiklan ja EY 234 artiklan nojalla sen selvittämiseksi, voidaanko näissä olosuhteissa vedota valinnaiseen oikeuspaikkaan.

## II Asiaa koskevat oikeussäännöt

### A *Asetus N:o 44/2001*

4. Neuvosto korvasi EY:n perustamissopimuksen 65 artiklan nojalla vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksen [3] asetuksella N:o 44/2001 [4] tarkoituksenaan yhdenmukaistaa riita-asioiden ratkaisemiseen toimivaltaista tuomioistuinta koskevat säännökset sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. [5]

1 – Alkuperäinen kieli: espanja.

2 – EYVL L 12, s. 1.

3 – Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskeva yleissopimus (konsolidoitu versio EYVL 1998, C 27, s. 1).

4 – Asetuksen N:o 44/2001 68 artikla. Brysselin yleissopimus on kuitenkin voimassa Tanskassa (asetuksen 1 artiklan 3 kohta) ja kyseisen yleissopimuksen alueelliseen soveltamisalaan kuuluvilla jäsenvaltioiden alueilla eikä asetuksen soveltamisalaan kuuluvilla alueilla EY 299 artiklan nojalla.

5 – Asetuksen johdanto-osan toinen ja kuudes perustelukappale.

5. "Yhteisön sisäisiä riita-asioita" koskevien sääntöjen "ennustettavuuden on oltava hyvä", ja toimivaltaisen tuomioistuimen on määräydyttävä "vastaajan kotipaikan perusteella – – lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu", [6] joskin "asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi" tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita edellä mainitun toimivaltaperusteen lisäksi. [7]

6. Näiden periaatteiden mukaisesti kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään, että "kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu".

7. Asetuksen 5, 6 ja 7 artiklassa mainitaan tämän yleisen periaatteen mukaisia eri tilanteita, jotka koskevat "erityistä toimivaltaa". Sen 6 artiklassa säädetään, että "jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös:

1) jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin;

– –".

B *Itävallan oikeus*

8. Konkursordnungin (konkurssisääntö, jäljempänä KO) 6 §:ssä säädetään seuraavaa:

1) Riita-asioita, joiden tavoitteena on konkurssimassaan kuuluvaa omaisuutta koskevien oikeuksien vaatiminen tai turvaaminen, ei voida konkurssimenettelyn aloittamisen jälkeen saattaa vireille eikä jatkaa konkurssivelallista vastaan.

2) Etusijavaatimuksia ja konkurssimassaan kuulumattomien tavaroiden erottamisvaatimuksia koskevat riita-asiat voidaan panna vireille ja niiden käsittelyä voidaan jatkaa myös konkurssimenettelyn aloittamisen jälkeen, kuitenkin vain pesänhoitajaa vastaan.

3) Riita-asiat, jotka liittyvät oikeuksiin, jotka eivät millään tavoin koske konkurssimassaan

6 – Asetuksen 11 perustelukappale.
7 – Asetuksen 12 perustelukappale.

kuuluvaa omaisuutta, erityisesti konkurssivelallisen henkilökohtaisiin suorituksiin liittyviä oikeuksia koskevat riita-asiat, voidaan panna vireille ja niiden käsittelyä voidaan jatkaa myös konkurssimenettelyn aikana konkurssivelallista vastaan, taikka tämä voi panna ne vireille ja niiden käsittelyä voidaan jatkaa.

9. Tämä säännös toimii siten "oikeudenkäyntiesteenä", kun siinä kielletään konkurssimenettelyn aloittamisen jälkeen panemasta vireille tai jatkamasta oikeudenkäyntejä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskevien vaatimusten osalta ja säädetään, että tällaiset vaatimukset on jätettävä tutkimatta.

10. Myös muissa oikeusjärjestyksissä on vastaavia toimenpiteitä, joilla pyritään yhdistämään maksukyvyttömältä velalliselta olevat saatavat niiden täytäntöönpanon nopeuttamiseksi. [8] Erillisten kanteiden hyväksyminen aiheuttaisi erilaisia ongelmia sekä oikeudelliselta että käytännölliseltä kannalta.

11. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan konkurssipesänhoitajan on ilman tuomioistuinmenettelyä tutkittava KO:n 6 §:n 1 momentissa tarkoitetut oikeudet niiden sisällyttämiseksi konkurssimassaan, [9] mutta jos niiden sisällyttäminen riitautetaan, konkurssivelkojan on nostettava kanne saatavan kiistäneitä henkilöitä vastaan. [10] Jos tässä tutkintavaiheessa konkurssivelallinen ei nimenomaisesti kiistä saatavaa, velkoja saa täytäntöönpano-oikeuden, jonka vaikutukset ulottuvat konkurssimenettelyä pidemmälle. [11]

## III Tosiseikat, pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

12. Reisch Montage AG vaati Bezirksgericht Bezaussa (paikallinen tuomioistuin) 30.1.2004 nostamallaan kanteella Mario Gisingeriä, kotipaikka Itävallassa, ja Kiesel Baumaschinen Handels GmbH -nimistä yhtiötä, kotipaikka Saksassa, maksamaan yhteisvastuullisesti 8 689,22 euroa saatavan kantajalle siirtäneen Günter Reischin kanssa allekirjoittamansa sopimuksen perusteella. [12]

13. Bezirksgericht Bezau jätti Gisingeriä vastaan nostetun kanteen 24.2.2004 tekemällään päätöksellä tutkimatta sillä perusteella, että tämän omaisuus oli 23.7.2003 joutunut konkurssimenettelyn kohteeksi. Se totesi 15.4.2004 antamassaan tuomiossa, ettei sillä ollut kansainvälistä ja alueellista toimivaltaa.

8 – Myös esimerkiksi Espanjan konkurssilaissa (9.7.2003 annettu Ley Concursal 22/2003; Boletín Oficial del Estado nro 164, 10.7.2003, s. 26905) on päädytty siihen, että siviilioikeustuomarit pidättäytyvät ratkaisemasta vaatimuksia, jotka kuuluvat konkurssiasioista vastaavan tuomarin päätettäviksi; jos ne olisi otettu tutkittavaksi, asian käsittely pitäisi lopettaa lopullisesti, koska menettely ei olisi laillinen (50 §).

9 – KO:n 104 §.

10 – KO:n 110 §.

11 – KO:n 61 §.

12 – Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa, että asiakirja-aineistossa ei ole esitetty tarkempia yksityiskohtia tästä sopimuksesta.

14. Reisch Montage AG ei ollut tyytyväinen ratkaisuun, minkä vuoksi se haki muutosta Landesgericht Feldkirchiltä (alueellinen tuomioistuin), joka katsoi 8.6.2004 antamassaan tuomiossa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pitäisi ottaa vaatimus tutkittavaksi.

15. Vastaajana oleva yhtiö teki Revisionvalituksen Oberster Gerichtshofille, joka on lykännyt asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Voiko kantaja vedota asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan, kun hän nostaa kanteen sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka tuomioistuimen sijaintivaltiossa, ja sellaista henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, jos tuomioistuimen sijaintivaltiossa asuvaa henkilöä vastaan nostettu kanne on kuitenkin jo kanteen nostamishetkellä jätetty tutkimatta tämän henkilön omaisuutta koskevan konkurssimenettelyn aloittamisen vuoksi, josta kansallisen lainsäädännön mukaan on seurauksena oikeudenkäyntieste?"

## IV Asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa

16. Saksan ja Ranskan hallitukset sekä komissio ovat esittäneet yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa asetetussa määräajassa kirjallisia huomautuksia.

17. Kirjallisen käsittelyn päättymisen jälkeen yksikään osapuolista ei ole pyytänyt istunnon pitämistä, minkä vuoksi yhteisöjen tuomioistuin on 14.2.2006 pitämässään yleiskokouksessa päättänyt, että asiassa voidaan antaa tämä ratkaisuehdotus.

## V Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

### A *Alustavat toteamukset*

18. Aluksi on todettava, että monet asetuksen N:o 44/2001 säännöksistä ovat päällekkäisiä sillä korvatun Brysselin yleissopimuksen määräysten kanssa, minkä vuoksi oikeustieteessä ja oikeuskäytännössä tästä yleissopimuksesta esitetyt kannanotot soveltuvat täysin asetuksen säännöksiin.

19. Tämä koskee 2 artiklaa, joka on molemmissa täysin samanlainen,[13] ja 6 artiklan 1 kohtaa, johon on asetuksella N:o 44/2001 lisätty vastaavaan yleissopimuksen määräyk-

13 – Ainoana erona ovat viittaukset "tähän asetukseen" tai "tähän yleissopimukseen".

seen asiassa Kalfelis 27.9.1988 annetulla tuomiolla [14] tehdyt ja sittemmin toistetut täsmennykset, [15] joissa edellytetään useita vastaajia vastaan nostettujen kanteiden välistä yhteyttä.

B *Tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännöt*

20. Kyseinen 2 artikla muodostaa lähtökohdan niille edellytyksille, joiden perusteella toimivalta pakottavasti määräytyy. [16] Järjestelmä rakentuu säännökseen sisältyville kahdelle periaatteelle: sääntöjä sovelletaan, jos vastaajalla on kotipaikka yhteisössä, [17] jolloin kanne voidaan nostaa sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa vastaaja asuu tämän kansalaisuudesta riippumatta. [18]

21. Säännöksen perustana on vertailevassa oikeustieteessä yleisesti hyväksytty "actor sequitur forum rei" -periaate, jolla pyritään turvaamaan vastaajan oikeudet, sillä tämän on vaikeampaa puolustautua muun kuin oman maansa tuomioistuimissa, [19] vaikka myös kantajalle on siitä etua päätöksen helpomman täytäntöönpanon vuoksi.

22. Vastaajan kotipaikan tuomioistuinta on näin ollen pidettävä yleisenä mutta ei yksinomaisena periaatteena, sillä sen rinnalla on muita oikeuspaikkoja, [20] joille on tietyissä olosuhteissa annettava etusija riidan kohteen [21] tai asianosaisten tekemän sopimuksen vuoksi. [22]

23. Toisaalta asetuksen 2 artiklaan liittyy kansainvälisen tai alueellisen toimivallan vahvistamista koskevia säännöksiä, jotka ovat pakottavia vastaajalle ja valinnaisia kantajalle, joka voi turvautua lukuisiin eri vaihtoehtoihin. [23]

24. Asetuksen N:o 44/2001 5 ja 6 artiklassa säädetään muun kuin velallisen kotipaikan

14 – Asia 189/87 (Kok. 1988, s. 5565, Kok. Ep. IX, s. 749, erityisesti 7–12 kohta).

15 – Asia C-51/97, Réunion européenne ym., tuomio 27.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6511, 47–49 kohta).

16 – Asia C-116/02, Gasser, tuomio 9.12.2003 (Kok. 2003, s. I-14693, 72 kohta); asia C-159/02, Turner, tuomio 27.4.2004 (Kok. 2004, s. I-3565, 24 kohta) ja asia C-281/02, Owusu, tuomio 1.3.2005 (Kok. 2005, s. I-1383, 37 kohta).

17 – Asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään, että "jos vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, – – tuomioistuinten toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti, jollei 22 ja 23 artiklan säännöksistä muuta johdu".

18 – Guardans Cambó, I., yhteisteoksessa *Comentario al Convenio de Bruselas relativo a la competencia judicial y a la ejecución de resoluciones judiciales en materia civil y mercantil*, Calvo Caravaca, A.L., Universidad Carlos III de Madrid/Boletín Oficial del Estado, Madrid, 1994, s. 62.

19 – P. Jenardin selvitys tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevasta yleissopimuksesta (EYVL 1979, C 59, s. 1).

20 – Asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että "jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla"; Droz, G.A.L., *Compétence judiciaire et effets des jugements dans le marché commun (Etude de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968)*, Librairie Dalloz, Pariisi, 1972, s. 56.

21 – Asetuksen 22 artikla alkaa ilmaisulla "seuraavilla tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta – –".

22 – Asetuksen 23 ja 24 artiklan mukaan riittää, että yhteisön jäsenvaltion tuomioistuin toteaa olevansa toimivaltainen asiassa, huolimatta siitä, ettei vastaajalla ole kotipaikkaa jossakin jäsenvaltiossa.

23 – Asetuksen II luvun 2–5 jakso. Esimerkiksi 5, 6, 9–12, 16, 19 ja 20 artiklassa käytetään verbiä "voida".

sijaintivaltion tuomioistuinten erityisestä toimivallasta ja osoitetaan suoraan kansallisesta oikeudesta riippumatta asian käsittelevä tuomioistuin riita-asiaan nähden läheisen yhteyden perusteella.

25. Mainittuihin säännöksiin sisältyy joitakin yksityiskohtaisia soveltamissäännöksiä, jotka koskevat muun muassa sopimusvelvoitteen tuomioistuinta [24] tai rikospaikan tuomioistuinta [25] ja joista tässä asiassa kiinnostavana on pidettävä toisiinsa liittyvien kanteiden tuomioistuinta, johon voidaan vedota erilaisissa prosessuaalisissa yhteyksissä, kuten useiden vastaajien tilanteessa. Tämä oikeuspaikka vastaa yhteisön lainsäätäjän jatkuvaa pyrkimystä keskittää samaa asiaa koskevat kanteet tuomioistuimelle, joka on lähinnä tai jolla on läheisin yhteys oikeudenkäyntiasiaan. [26]

C *Useiden vastaajien erityistilanne*

26. Monen eri henkilön liittyminen oikeudenkäyntimenettelyyn merkitsee yhdessä käsiteltäviä asioita, jolloin oikeudenkäynnissä voi olla useita kantajia ja yksi vastaaja, jos kantajan asemaan yhdytään, yksi kantaja ja useita vastaajia, jos vastaajan asemaan yhdytään, tai useita kantajia ja vastaajia, jos molempien asemiin yhdytään.

27. Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa tarkastellaan yhden kantajan ja useiden vastaajien tapausta, [27] joskaan useiden kantajien ja vastaajien yhdistettyä tapausta ei voida poissulkea. [28] Valinnaiseen oikeuspaikkaan turvautuminen edellyttää kahta tai useampaa velallista eri jäsenvaltioissa [29] ja kanteiden [30] liittymistä toisiinsa siten, että ne voidaan käsitellä ja ratkaista yhdessä.

28. Yhteyttä koskeva vaatimus perustuu kahteen seikkaan. Ensinnäkin se pienentää tuomioistuinten päätösten ristiriitaisuuden vaaraa. Toiseksi sillä estetään kanteen nosta-

24 – Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohta.

25 – Asetuksen 5 artiklan 3 ja 4 kohta.

26 – Desantes Real, M., *Competencia judicial internacional en la Comunidad Europea*, Bosch, Barcelona, 1986, s. 329.

27 – Edellä mainitussa Jenardin selvityksessä todetaan, että vastaavia säännöksiä on Brysselin yleissopimuksen allekirjoittaneiden valtioiden lainsäädännössä – Saksaa lukuun ottamatta – ja vastaavia määräyksiä on lisäksi useissa kahdenvälisissä sopimuksissa; ks. myös Loussouarn, I., *Droit international privé*, 2. painos, Dalloz, Pariisi, 1980, s. 610.

28 – Koska useiden kantajien ja yhden vastaajan tilannetta ei ole säännelty, siinä on meneteltävä jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä säädetyllä tavalla; Geimer, R., ja Schütze, *Internationale Urteilsanerkennung*, 1. painos, osa I, München, 1983, s. 385.

29 – Edellytys yhteisen kotipaikan puuttumisesta on ilmaistu implisiittisesti; Tirado Robles, C., *La competencia judicial en la Unión Europea. Comentarios al Convenio de Bruselas*, Bosch, Barcelona, 1995, s. 64. Oikeustieteessä on katsottu, ettei säännöstä voida soveltaa, kun jonkun vastaajista kotipaikka on yhteisön ulkopuolella; Garau Sobrino, F.F., em. teoksessa *Comentario al Convenio de Bruselas* ..., s. 171.

30 – Huolimatta ilmaisun "kanne" (espanjankielisessä versiossa "demanda") käyttämisestä asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kanteiden subjektiivista yhdistämistä ei pidä sekoittaa 27–30 artiklassa tarkoitettuun asioiden yhdistämiseen.

minen perusteettomasti jotakin vastaajaa vastaan muussa kuin sen valtion tuomioistuimissa, jossa tällä on kotipaikka. [31]

läheisesti liittyvistä kanteista, koska ne perustuvat yhteisvastuulliseen velvoitteeseen, [32] jonka nojalla saatavaa voidaan vaatia kokonaisuudessaan kummalta tahansa velalliselta.

D *Ennakkoratkaisukysymyksen tutkinta*

29. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymykseen on ehdotettu kahta eri vastausta: Ranskan hallitus ja komissio katsovat, että asiassa on vedottava erityiseen toimivaltaan, kun taas Saksan hallitus vastustaa tätä mahdollisuutta. Tarkastelen molempia vaihtoehtoja.

1. Ensimmäinen vaihtoehto

30. Ensi arviolta 6 artiklan 1 kohdan soveltamiselle asetetut edellytykset täyttyvät ennakkoratkaisupyynnön tapauksessa, sillä kysymys on kahdesta vastaajasta ja toisiinsa

31. Muodollisesti tähän erityissäännökseen turvautumiseksi riittäisi, että kantaja nostaa useita eri henkilöitä vastaan kanteen, jotta ne kaikki saisivat vastaajan aseman, ottamatta huomioon tässä yhteydessä tai myöhemmin ilmeneviä prosessuaalisia tai aineellisia esteitä.

32. Tämä väite perustuu ainakin neljään eri seikkaan. Ensinnäkin ennen kuin tuomioistuin tarkistaa oikeudellisen ja prosessuaalisen yhteyden olemassaolon, sen on todettava oma toimivaltansa, joka ei riipu kanteen tutkittavaksi ottamisesta tai väitteen aineellisen paikkansapitävyyden tutkimisesta, joka muodostaa asiakysymyksen.

33. Toiseksi asetuksessa ei täsmennetä "vastaajan" tai "saman asian vastaajan" käsitteitä, [33] vaan siinä viitataan ainoastaan kanteiden välillä olevaan yhteyteen muita erityispiirteitä mainitsematta.

34. Kolmanneksi asetuksen 30 artiklan mukaan asian katsotaan olevan vireillä tuomioistuimessa "ajankohtana, jona haasteha-

31 – Vaikka tämä jälkimmäinen peruste mainitaan 6 artiklan 2 kohdassa – "jos kanne koskee takaus- tai takautumisvaatimusta tai sivullisvaatimusta, siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, jollei alkuperäistä kannetta ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne häntä vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen" – sitä ei ole mainittu 1 kohdassa, mutta se voidaan johtaa säännöksen tarkoituksesta ja päämäärästä, sekä yhdistämisen väistämättömyyden vuoksi (Jenardin selvitys) että sen itsensä suojaamiseksi (Droz, mainittu edellä, s. 71, katsoo, että ilmaisun puuttuminen johtuu pikemminkin unohduksesta kuin tarkoituksellisesta pois jättämisestä); ks. vastaavasti Gothot, P., ja Holleaux, D., *La Convención de Bruselas de 27 de septiembre de 1968 (competencia judicial y efectos de las decisiones en el marco de la CEE)*, La Ley, Madrid, 1986, s. 69.

32 – Edellä mainitussa Jenardin selvityksessä esimerkkinä yhteydestä mainitaan "yhteisvelalliset".

33 – Droz, mainittu edellä, s. 71.

kemus – – jätetään tuomioistuimeen". Tätä ajankohtaa voidaan käyttää myös arvioitaessa edellä mainitussa asiassa Kalfelis annetun tuomion mukaisesti asioiden liittymistä toisiinsa [34] ja näin ollen myös tarkistettaessa, mainitaanko kyseisessä haastehakemuksessa kaksi tai tätä useampi vastaaja. [35]

35. Lisäksi kantajan peruuttaessa vaatimuksensa tai luopuessa kanteesta sellaista asianosaista vastaan, jonka kotipaikka on asiaa 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti käsittelevän tuomioistuimen tuomiopiirissä, periaate, jonka mukaan asian vireilletulon jälkeen tapahtuneet olosuhteiden muutokset eivät vaikuta tuomioistuimen alueelliseen toimivaltaan, estää kansainvälisen toimivallan muuttamisen, siten että oikeudenkäyntiä voidaan jatkaa samassa tuomioistuimessa. [36] Tätä periaatetta on sovellettava silloin, kun joku vastaajista jää muista syistä oikeudenkäynnin ulkopuolelle.

2. Toinen vaihtoehto

36. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan, kuten muidenkin 2 artiklan pääsäännöstä poikkeavien säännösten soveltamisala on rajoitettu, [37] ja sitä on tulkittava suppeasti [38] tavoiteltu päämäärä huomioon ottaen. Tämän lähtökohdan mukaisesti säännökseen ei voitaisi turvautua ennakkoratkaisupyynnössä kyseessä olevassa tapauksessa.

37. Tämän ehdotuksen tueksi on muitakin perusteita. Ensinnäkin useiden vastaajien tapausta varten säädetty valinnainen oikeuspaikka ei ole päämäärä sinänsä, vaan säännöksen tavoitteina ovat prosessiekonomia ja ristiriitaisten päätösten välttäminen, eikä niitä voida saavuttaa, jos jotakin nostetuista kanteista ei voida ottaa tutkittavaksi.

38. Toisaalta etu, joka saadaan siitä, ettei henkilön tarvitse puolustautua ulkomaisessa tuomioistuimessa, ei aiheuta vahinkoa vastapuolelle eikä merkitse sille kohtuutonta rasitetta, kuten tässä asiassa ottaminen selvää konkurssimenettelystä.

3. Puollettava ratkaisu

39. Kumpikaan esitetyistä vaihtoehdoista ei sovellu ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kuvaamiin tosiseikkoihin. Molempiin sisältyy lisäksi tiettyjä riskejä, jotka on helppo havaita, kuten jäljempänä tuodaan esille.

34 – Tuomion 12 kohta.

35 – Garau Sobrino, F.F. katsoo em. teoksessa *Comentario al Convenio de Bruselas* ..., s. 170, että asioiden käsittelemiseen yhdessä vedotaan yleensä kanteen nostamisen yhteydessä.

36 – Desantes Real, M., mainittu edellä, s. 331.

37 – Weser, M., *Convention communautaire sur la compétence judiciaire et l'exécution des décisions*, Centre interuniversitaire de droit comparé, Bryssel/Pariisi, 1975, s. 266.

38 – Brysselin yleissopimuksen 2 artiklaa koskevien poikkeusten laajentavan ja monimuotoisen tulkinnan välttämistä on pidetty asianmukaisena asiassa 33/78, Somafer, tuomio 22.11.1978 (Kok. 1978, s. 2183, Kok. Ep. IV, s. 229, 7 kohta).

40. Jos jäsenvaltion tuomioistuimessa vaaditaan saatavaa kahdelta tai useammalta yhteisvelalliselta, joista yhdellä on kotipaikka tässä valtiossa ja muilla ei, ja se, jonka perusteella toimivalta on määräytynyt, kuolee ennen oikeudenkäynnin aloittamista, ensimmäinen esitetyistä vaihtoehdoista, joka perustuu näennäisesti muodolliseen asetelmaan, ratkaisee kysymyksen selvästi, mutta lopputulos on epätyydyttävä, sillä ristiriitaiset päätökset vältetään – jollei vainajalta kysytä – mutta tilanne muuttuisi, jos perillisiin otettaisiin yhteyttä.

41. Vastaavasti silloin, jos vastaaja, jonka kotipaikan perusteella toimivalta määräytyy, on siirtänyt velkansa ilmoittamatta siitä vastaajalle, epäilykset vastaajan asianosaiskelpoisuudesta ja tämän ilmoittamatta jättämisen seurauksista oikeuttaisivat edellä tarkoitetun tutkinnan asian käsittelystä luopumiseksi, minkä voisi tehdä myös jonkun muun vastaajan kotipaikan sijaintivaltion tuomioistuin, jolloin asioissa voitaisiin antaa erilaiset tuomiot.

42. Ongelmana on mielestäni se, että silloin kun yksi kanteista on kansallisen lain mukaisesti heti alkuun jätettävä tutkimatta, todellisuudessa ei ole samanaikaisia vastaajia eikä olettamusta valinnaisesta oikeuspaikasta, joka ei myöskään täytä tehtäväänsä.

43. Kahden tai useamman vastaajan osallistuminen oikeudenkäyntimenettelyyn on keinotekoista. Kyse ei ole siitä, että kanne olisi hylättävä tai että kyseistä seikkaa pitäisi tutkia, vaan siitä, että kanteen nostaminen on pakottavan lainsäännöksen nojalla kiellettyä.

44. Jos jo alun pitäen yhdeltä vastaajista puuttuu asianosaiskelpoisuus, vältetään joka tapauksessa keskenään ristiriitaiset ratkaisut, sillä oikeudenkäynnin ulkopuolelle jäävän henkilön kotipaikan sijaintivaltion tuomioistuin ei tee asiassa päätöstä.

45. Sitä vastoin sovellettaessa sääntöä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa muutetaan yleistä periaatetta yhteisöjen tuomioistuimen kieltämällä tavalla,[39] sillä tällöin jäsenvaltion kansalainen haastetaan pelkän näennäisen asetelman perusteella ulkomaiseen tuomioistuimeen, jolloin vastaavasti hänen mahdollisuutensa puolustautua heikkenevät.

46. Esillä olevassa mallissa punnitaan tuomioistuinten toimivaltaa koskevien säännösten ennakoitavuutta, sillä tarkastelluille mahdollisuuksille on vahvistettu tarkat rajat

39 – Em. asia Kalfelis, tuomion 8 kohta ja em. asia Réunion européenne ym., tuomion 47 kohta.

siten, että erityiseen toimivaltaan vetoamiselle ei ole asetettu uusia edellytyksiä, mutta voimassa olevia edellytyksiä on rajoitettu.

47. Tämä ei myöskään merkitse sitä, että kansalliset oikeusjärjestykset vaikuttaisivat välillisesti tuomioistuimeen sen tehokkuutta heikentäen, mikä on kielletty oikeuskäytännössä, [40] jonka mukaan yhteisille säännöille on annettava etusija yhteensopimattomiin kansallisiin säännöksiin nähden. [41] Yhteisön oikeussääntöjen vaikutusta ei heikennetä tai mitään ristiriitaisuuksia ei voida todeta, sillä määräyksiä sovelletaan eri yhteyksissä, vaikka ne joiltain osin ovatkin päällekkäisiä.

48. Lisättäköön, että asetuksessa N:o 44/2001 – kuten ei myöskään aiemmin Brysselin yleissopimuksessa – ei yhdenmukaisteta kansallisia menettelylakeja, vaan sillä on vaatimattomampi tavoite osoittaa tiettyjen asioiden ratkaisemiseen toimivaltainen tuomioistuin kanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytykseksi asetetuilla eri seikoilla. [42]

49. Asetuksessa viitataan joitakin kertoja kansalliseen lainsäädäntöön, esimerkiksi niinkin olennaisen käsitteen kuin kotipaikan täsmentämiseksi. [43] Yhteisöjen tuomioistuin on eri yhteyksissä hyväksynyt kansallisiin käsitteisiin turvautumisen yhteisön oikeuden käsitteiden täydentämiseksi. [44]

50. Näin ollen kyseessä olevan asetuksen 6 artiklan 1 kohtaan ei voida vedota, kun kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka valitun tuomioistuimen sijaintivaltiossa, on heti alkuun hylättävä, koska sen tutkittavaksi ottaminen on laissa kielletty.

51. Tällainen vastaus korjaa molempiin esitettyihin vaihtoehtoihin sisältyvät epäkohdat, on yhteensopiva asetuksella N:o 44/2001 käyttöön otetun järjestelmän kanssa ja antaa käyttökelpoisen ohjeen kyseistä säännöstä soveltamaan joutuville tuomioistuimille.

40 – Asia C-365/88, Hagen, tuomio 15.5.1990 (Kok. 1990, s. I-1845, 20 kohta); asia C-77/04, GIE Réunion européenne ym., tuomio 26.5.2005 (Kok. 2005, s. I-4509, 35 kohta) ja em. asia Turner, tuomion 29 kohta.

41 – Asia 288/82, Duijnstee, tuomio 15.11.1983 (Kok. 1983, s. 3663, 14 kohta). Hoge Raad der Nederlanden kysyi yhteisöjen tuomioistuimelta, onko Brysselin yleissopimuksen 19 artiklassa asetettu velvollisuus todeta toimivallan puuttuvan voimassa sellaisessa kassaatiomuutoksenhaussa, jossa kansallisen lain mukaan tuomioistuimen tutkintavalta on rajoitettu asianosaisten vetoamiin perusteisiin.

42 – Em. asia Hagen, tuomion 17 kohta ja em. asia GIE Réunion européenne ym., tuomion 34 kohta.

43 – Asetuksen 59 artiklassa säädetään, että "ratkaistessaan, onko asianosaisen kotipaikka jäsenvaltiossa, jonka tuomioistuimessa asia on vireillä, on tuomioistuimen sovellettava kansallista lakiaan" (1 kohta) ja lisätään, että "jos asianosaisen kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, jonka tuomioistuimessa asia on vireillä, tuomioistuimen on ratkaistessaan, onko asianosaisen kotipaikka toisessa jäsenvaltiossa, sovellettava tuon jäsenvaltion lakia" (2 kohta).

44 – Asia 129/83, Zelger, tuomio 7.6.1984 (Kok. 1984, s. 2397, Kok. Ep. VII, s. 583), jossa tulkitaan yleissopimuksen 21 artiklaa; ja laajemmassa merkityksessä em. asia Hagen, tuomion 19 kohta, jossa luetellaan muitakin tapauksia.

## VI Ratkaisuehdotus

52. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Oberster Gerichtshofin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Kantaja ei voi vedota tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan, kun hän nostaa kanteen sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka tuomioistuimen sijaintivaltiossa, ja sellaista henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, kun ensin mainittu kanne on ilmeisistä lakiin perustuvista syistä heti alkuun jätettävä tutkimatta in limine litis (ennen asian aineellista ratkaisemista).